

Ìwé Dániẹ̀lì — Ọ̀gọ̀rùn-ún kan àti mètàdínlógọ̀rìn

Àwọn Àfíwéra Àsọtẹ̀lẹ̀: Ìsípáyá Dániẹ̀lì 11 ní Àwọn Ọ̀jọ̀ Ìkẹyìn

Jeff Pippenger

2024-04-08

Àwọn ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógún tí tí dé kọ̀kàndínlógún nínú orí kọ̀kànlá ìwé Dániẹ̀lì n ẹ̀sẹ̀hàn ìtàn tí ó bèrẹ̀ láti àkókò òfin Ọ̀jọ̀ Àìkú tí yóò súnmọ̀ dé ní Orílẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà, tí tí di ìgbà tí Míkáẹ̀lì yóò dide tí àkókò idánwò ènìyàn yóò sì parí. Nítorí nàà, ó tún n ẹ̀sẹ̀hàn ìtàn àwọn ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógọ̀jì tí tí dé m̀arùn-únlélógọ̀jì nínú orí kan nàà.

Şùgbọ̀n ẹ̀ni tí yóò wá sí i lódi sí i yóò ẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ifẹ̀ ara rẹ̀, kò sì sí ẹ̀ni tí yóò lè dúró níwájú rẹ̀: yóò sì dúró ní ilẹ̀ ológo nàà, èyí tí a oò fi ọ̀wọ̀ rẹ̀ run. Yóò sì dojú kọ̀ láti wólé pẹ̀lú agbára gbogbo ìjọba rẹ̀, àti àwọn olóótító pẹ̀lú rẹ̀; báyii ni yóò ẹ̀: yóò sì fún un ní ọ̀mọ̀bìnrin àwọn obìnrin, láti bà á jẹ̀: şùgbọ̀n òun kì yóò dúró ní apá rẹ̀, bèẹ̀ ni kì yóò ẹ̀ tiẹ̀. Lẹ́yìn èyí yóò yí ojú rẹ̀ sí àwọn erékùşù, yóò sì gba púpọ̀: şùgbọ̀n ọ̀mọ̀-aládé kan nítorí ara rẹ̀ yóò mú kí ẹ̀gàn tí ó fi kàn án dáwọ̀ dúró; láini ẹ̀gàn tirẹ̀ yóò mú kí ó padà sórí rẹ̀. Nígbà nàà ni yóò yí ojú rẹ̀ sí odi agbára ilẹ̀ ara rẹ̀: şùgbọ̀n yóò kọ̀şẹ̀, yóò sì şubú, a kì yóò sì rí i mọ̀. Danieli 11:16–19.

Nígbà tí Sister White sòrò nípa ìmúşẹ̀ ikẹyìn ti Danieli orí kọ̀kànlá, ó sọ pé “púpọ̀ nínú ìtàn tí a ti mú ẹ̀ nínú àsọtẹ̀lẹ̀ yí ni a ó tún ẹ̀.” Àwọn ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógọ̀jì sí m̀arùn-únlélógọ̀jì tún ìtàn àsọtẹ̀lẹ̀ àwọn ẹ̀sẹ̀ wònyí ẹ̀. A mú àwọn ẹ̀sẹ̀ nàà ẹ̀ nígbà tí Romu abòrìşà gba àkóso ayé nípa bí ó ti kókó sẹ̀gun agbègbè ilẹ̀ mètá.

“Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé Ejibiti kò lè dúró níwájú Antiochus, ọ̀ba àríwá, Antiochus fúnra rẹ̀ kò lè dúró níwájú àwọn ará Romu, tí wón wá dojú kọ̀ ó nígbà nàà. Kò sí ìjọba kankan mó tí ó lè kọ̀ ojú sí agbára tí n dide yí. A sẹ̀gun Siria, a sì fi i kún ilẹ̀ ọ̀ba Romu, nígbà tí Pompey, ní BC 65, gba ohun-iní Antiochus Asiaticus kúró lówọ̀ rẹ̀, ó sì sọ Siria di agbègbè ìşàkóso Romu kan.”

“Agbára kan nàà pẹ̀lú ni yóò dúró ní Ilẹ̀ Mímọ̀, ó sì máa run ún. Róòmù di alábáşepọ̀ pẹ̀lú àwọn ènìyàn Ọ̀lọrun, àwọn Júù, nípa májẹmú, ní ọ̀dún 162 şáájú ibi Kristi, láti ìgbà tí ojú nàà ni ó ti gba ipò pátàkì nínú kàlẹ̀ndà àsọtẹ̀lẹ̀. Şùgbọ̀n, kò fi ìşẹ̀gun gidì gba àşẹ̀ lóri Júdià tí tí di ọ̀dún 63 şáájú ibi Kristi; ó sì şẹ̀lẹ̀ ní ọ̀nà yí.”

“Nígbà tí Pompey padà wá láti inú ìrinàjò ogun rẹ̀ sí Mithridates, ọ̀ba Pontus, àwọn olùdije méjì, Hyrcanus àti Aristobulus, n jà fún adé ilẹ̀ Judea. Ọ̀ràn wón dé iwájú Pompey, ẹ̀ni tí kò pé rí pé àidájọ̀ wá nínú àwọn ẹ̀tọ̀ tí Aristobulus n pè ní tirẹ̀, şùgbọ̀n ó fẹ̀ fi ipinnu ọ̀ràn nàà sílẹ̀ tí tí di lẹ́yìn ìrinàjò rẹ̀ tí ó ti pé tí ó ti n fẹ̀ sí Arabia, ní fifi ilé rí pé lẹ́yìn nàà òun yóò padà wá, yóò sì şètò ọ̀ràn wón gẹ̀gẹ̀ bí yóò ẹ̀ hàn pé ó tọ̀, ó sì yẹ̀. Aristobulus, ní mímọ̀ imọ̀lára gidì Pompey, yára padà sí Judea, ó mú àwọn ọ̀mọ̀ abẹ̀ rẹ̀ lógún, ó sì pèsè ara rẹ̀ fún ààbò alágbára, ní ipinnu pé, láika gbogbo ewu sí, òun yóò di adé nàà mú şinşin, èyí tí ó ti rí şáájú pé a oò dá lé elòmíràn lówọ̀. Pompey tò ó lẹ́yìn pẹ̀kipeki. Bí ó ẹ̀ sún mó Jerusalemu, Aristobulus, tí ó bèrẹ̀ sí ronú pìwà dà nípa ọ̀nà tí ó gbà, jáde wá padé rẹ̀, ó sì gbìyànjú láti mú ọ̀ràn nàà wá sí ifaradà nípa fifi ilé rí itẹ̀ríba pátápátá àti owó púpọ̀. Pompey, ní gbígba ipèsè yí, rán Gabinius, ní orí ẹ̀ka ọ̀mọ̀-ogun kan, láti lọ gba owó nàà. Şùgbọ̀n nígbà tí ọ̀gágun-olóri nàà dé Jerusalemu, ó rí i pé a

ti pa àwọn ẹ̀nubodè mò sí i, a sì sọ fún un láti òkè odi pé ilú nàà kò ní dúró gégé bí àdéhùn nàà.”

“Pompey, kí a má bà a jẹ̀ tà̀n lónà yíi láìjìyà, fi ẹ̀wòn irin dé Aristobulus, ẹ̀ni tí ó ti mú dúró pẹ̀lú ara rẹ̀, ó sì lèsèkèsè gòkè lọ sí Jerusalemu pẹ̀lú gbogbo ogun rẹ̀. Àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn Aristobulus fẹ̀ dáàbò bo ibẹ̀; àwọn ti Hyrcanus sì fẹ̀ sí àwọn ẹ̀nu-ò̀nà sílẹ̀. Níwòn bí àwọn ẹ̀yí ẹ̀hìn ẹ̀ pò jù lọ, tí wòn sì borí, a fún Pompey ní ààyè ọ̀fẹ̀ láti wọ inú ilú nàà. Nígbà nàà ni àwọn alátilẹ̀yìn Aristobulus sẹ̀yìn lọ sí òkè tẹ̀npìlì, ní ipinnu pípé láti dáàbò bo ibẹ̀ gégé bí Pompey nàà ti pinnu pátápátá láti sẹ̀gun un. Ní ọ̀pin osù mẹ̀ta, wòn ti fọ̀ odi nàà níbi tí ó tó fún ikólù, a sì fi ojú idà gba ibẹ̀. Nínú ipakúpa ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀ e, ẹ̀gbẹ̀rún méjilá ẹ̀niyàn ni a pa. Ó jẹ̀ iran tí n mú ọ̀kàn balẹ̀ gidigidi, ni akòwé-ìtàn nàà ẹ̀ se sọ, láti rí àwọn àlùfàà, tí wòn wà ní àkòkò nàà nínú isẹ̀ isin Ọ̀lórùn, bí wòn ti n fí ọ̀wọ̀ tútù àti ipinnu dídúróšinsin tẹ̀sìwájú nínú isẹ̀ wòn tí wòn ti mò sí, bí ẹ̀ni pé wòn kò mò rára nípa rúdurúdu líle nàà, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ní gbogbo àyíká wòn ni a fi àwọn ọ̀rẹ̀ wòn fún ipakúpa, àti bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ní ọ̀pọ̀ igbà ẹ̀jẹ̀ àwọn tìkára wòn dá pò mò ti àwọn ẹ̀bọ̀ wòn.”

“Lẹ̀yìn tí ó ti mú ogun nàà dọ́pin, Pómpey wó àwọn ọ̀giri Jerusalemu lulẹ̀, ó sì gbé ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ilú kúrò lábẹ̀ àṣẹ̀ Judia sí ti Siria, ó sì fi owó-ori lé àwọn Júù lórí. Báyyì ni, fún igbà àkòkọ̀, a fi Jerusalemu sí ọ̀wọ̀ agbára nàà nípa isẹ̀gun, ẹ̀yí tí yóò di ‘ilẹ̀ ògo’ nàà mú nínú ìdi irin rẹ̀ títí yóò fí ti run un pátápátá.

“ESE 17. Ọ̀un yóò sì dojú rẹ̀ kọ̀ láti wólé pẹ̀lú agbára gbogbo ijọba rẹ̀, àti àwọn olódodo pẹ̀lú rẹ̀; bẹ̀ẹ̀ ni yóò ẹ̀: yóò sì fi ọ̀mọ̀binrin àwọn obinrin fún un, láti bà á jẹ̀: sùgbọ̀n ọ̀un kí yóò dúró ní nápa rẹ̀, bẹ̀ẹ̀ ni kí yóò sì ẹ̀ tiẹ̀.”

“Bíṣọ̀bù Newton pèsè itumọ̀ miiṛàn fún ẹ̀sẹ̀ yíi, ẹ̀yí tí ó dà bí ẹ̀ni pé ó túbò sọ itumọ̀ nàà jáde ní kedere, gégé bí ó ti tẹ̀ lé e yíi pé: ‘Yóò sì dojú kọ̀ láti wọ̀ gbogbo ijọba nàà lọ nípa agbára.’ Ẹ̀sẹ̀ 16 ti mú wa sọ̀kalẹ̀ dé isẹ̀gun tí àwọn ará Romu sẹ̀gun Síriá àti Jùdiá. Romu ti sẹ̀gun Makedóniá àti Trésì tẹ̀lẹ̀. Íjìbítì ni ó kù nísinsin yíi nikan nínú ‘gbogbo ijọba’ Alẹ̀kisándà, tí a kò tii mú wá sáábẹ̀ agbára Romu; agbára nàà sì ti dojú kọ̀ nísinsin yíi láti wọ̀ orílẹ̀-èdè nàà lọ nípa agbára.

“Ptolemy Auletes kú ní ọ̀dún 51 ọ̀sáájú Kristi. Ó fi adé àti ijọba Ejibiti sílẹ̀ fún àkóbí ọ̀mọ̀kùnrin àti ọ̀mọ̀binrin rẹ̀, Ptolemy àti Cleopatra. A pèsè nínú iwé ifẹ̀ rẹ̀ pé kí wòn fẹ̀ ara wòn, kí wòn sì jọba pò; àti nítorí pé wòn sì jẹ̀ ọ̀dọ̀, a fi wòn sí abẹ̀ àbójútó àwọn ará Romu. Àwọn ẹ̀niyàn Romu gba ojúṣe nàà, wòn sì yan Pompey gégé bí alábòójútó àwọn ajogún ọ̀dọ̀ Ejibiti.

“Kò pé lẹ̀yìn nàà, ijà kan bèrẹ̀ láàárín Pompey àti Caesar, a sì ja ogun olókikí ti Pharsalia láàárín àwọn olórí ogun méjèjèjì nàà. Nígbà tí a sẹ̀gun Pompey, ó sá lọ sí ilẹ̀ Ejibiti. Lèsèkèsè ni Caesar tẹ̀ lé e lọ sibẹ̀; sùgbọ̀n kí ó tó dé, Ptolemy pa Pompey ní ọ̀nà ikà àti àbùkù, ẹ̀ni tí a ti yan Pompey gégé bí alábòójútó rẹ̀. Nítorí nàà, Caesar gba ipò àyànmọ̀ tí a ti fi fún Pompey, gégé bí alábòójútó Ptolemy àti Cleopatra. Ó bá Ejibiti nínú irudàrúdà tí ó ti inú idàrúdàpọ̀ abélé wá, níwòn bí Ptolemy àti Cleopatra ti di ọ̀tá sí ara wòn, tí a sì ti gba ipín rẹ̀ nínú ijọba kúrò lówọ̀ rẹ̀. Síbèsíbẹ̀, kò ọ̀yèmẹ̀jì láti bọ̀ sí Alexandria pẹ̀lú agbára kékeré rẹ̀, ẹ̀lẹ̀sin ẹ̀gbẹ̀rún méjọ [800] àti ọ̀mọ̀-ogun ẹ̀lẹ̀sẹ̀ ẹ̀gbẹ̀rún mẹ̀ta àti igba [3200], láti gbọ̀ ejọ̀ ijà nàà, àti láti mú ipinnu rẹ̀ wá. Bí idààmú nàà ẹ̀ ní pò sí i lójoojúmọ̀, Caesar rí i pé agbára kékeré rẹ̀ kò tó láti di ipò rẹ̀ mú, àti pé

níwòn bí kò ti lè kúrò ní Ejibiti nítorí aféfé àríwá tí n fẹ ní àkókò ọdún nàà, ó ránṣé sí Àsìà, ó pàṣe pé kí gbogbo ọmọ-ogun tí ó ní ní agbègbè yẹn wá ràn án lówó ní kánkán bí ó ti ṣeṣe.”

“Pẹ̀lú ìgbéraga tí ó ga jùlọ, ó pàṣe pé kí Ptolemy àti Cleopatra tú àwọn ọmọ-ogun wọn ká, kí wọn wá síwájú rẹ̀ fún ìpinnu àrìyànjiyàn wọn, kí wọn sì tẹ̀lé idájọ̀ rẹ̀. Níwòn bí Ejibiti ti jẹ̀ ìjọba olómìnira, a ka àṣe ìgbéraga yìí sí ègàn sí iyì ọ̀ba rẹ̀; nítorí èyí ni àwọn ará Ejibiti, tí ibínú mú gidigidi, fi dide sí ogun. Caesar dáhùn pé ó ṣe bẹ̀ nípá agbára ifẹ̀-ọkàn baba wọn, Auletes, ẹ̀ni tí ó fi àwọn ọmọ̀ rẹ̀ sí abẹ̀ àbójúto ilé-ìgbimọ̀ aṣòfin àti àwọn èniyàn Rome, gbogbo àṣe èyí tí wọn ti fi lé ẹ̀ni rẹ̀ lówó bá yíi gẹ́gẹ́ bí consul; àti pé, gẹ́gẹ́ bí alábòójúto, ó ní ẹ̀tọ̀ láti ṣe idájọ̀ láàárín wọn.”

“Níkeyìn, a gbé ọ̀ràn nàà wá síwájú rẹ̀, a sì yan àwọn agbejọ̀rò láti bẹ̀ e jọ̀ fún ọ̀rò àwọn ègbé kọ̀ọkan. Cleopatra, ní mímọ̀ àbùkù akọ̀ni òlá ará Romu olùṣẹ̀gun nàà, dá a lójú pé ẹ̀wà ifarahàn ara rẹ̀ yóò ní agbára púpọ̀ sí i láti jẹ́ kí idájọ̀ yọ̀ sí ojú rere rẹ̀ ju agbejọ̀rò kankan tí ó lè yá lọ. Láti dé sí iwájú rẹ̀ láìjẹ́ kí a mò ọ̀, ó lo ogbón ẹ̀tàn yìí: Nígbà tí ó na ara rẹ̀ ní gígùn pátápátá sínú àkójopọ̀ aṣọ kan, Apollodorus, ìránṣe rẹ̀ ará Sicily, di í sínú aṣọ kan, ó fi ọ̀ṣùpá dé é, ó sì gbé e lé èjìkà alágbára bí ti Hercules rẹ̀, ó wá ọ̀nà sí àwọn yàrá Caesar. Ní títẹ̀numọ̀ pé ọ̀n mú ẹ̀bùn kan wá fún gbogbogbò ọmọ-ogun ará Romu nàà, wọn jẹ́ kí ó wólé nípásẹ̀ ẹ̀nu-ọ̀nà odi olódi nàà, ó sì wọ̀ inú iwájú Caesar, ó sì fi ẹ̀rù nàà sílẹ̀ légbèṣe ẹ̀ṣe rẹ̀. Nígbà tí Caesar tú àkójopọ̀ aláàyè yìí, wò ó! Cleopatra arẹ̀wà dúró níwájú rẹ̀. Kò fi bẹ̀ jìnnà sí ifẹ̀ràn ogbón ẹ̀tàn nàà, àti níwòn bí iwà rẹ̀ ti rí gẹ́gẹ́ bí a ti ṣàpẹ̀júwe rẹ̀ nínú 2 Peteru 2:14, iri àkọ̀kọ̀ ẹ̀ni tí ó lẹ̀wà tó bẹ̀, ni Rollin sọ, ní gbogbo ipa lóri rẹ̀ tí obinrin nàà ti fẹ́.”

“Nígbèyìn-gbéyìn, Késàri pa á lāṣe pé kí arákùnrin àti arábinrin nàà jókòó lóri itẹ̀ ní iṣọkan, gẹ́gẹ́ bí èrò inú iwé ifẹ́ nàà. Pọtínùsì, olóri aláṣe ìjọba, ẹ̀ni tí ó jẹ́ irinṣe pàtàkì jùlọ̀ nínú lílẹ̀ Kíliópátírà kúrò lóri itẹ̀, bẹ̀rù ohun tí imúpadàbòsípò rẹ̀ yóò mú wá. Nítorí nàà ó bẹ̀rẹ̀ sí i ru ifẹ̀hónúhàn àti ọ̀tá sókè sí Késàri, nípá fifi ogbón wọ̀ inú àwọn èniyàn pé ní ikeyìn ọ̀n pinnu láti fi gbogbo àṣe lé Kíliópátírà lówó nikan. Iṣòtẹ̀ gbangba sì tò ọ̀ lẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀. Ákílàsì, ní orí ẹ̀gbẹ̀rún meédógún [20,000] ọmọ-ogun, tẹ̀ síwájú láti lé Késàri kúrò ní Àléksándíríà. Nípá pípín ẹ̀gbé ọmọ-ogun kékeré rẹ̀ ní ogbón sínú àwọn ọ̀pópónà àti àwọn ọ̀pópónà kéékèkè ilú nàà, Késàri kò rí iṣòro kankan ní didá ìkòlù nàà padà. Àwọn ará Ejibiti gbiyànjú láti run ọ̀kọ̀ ojú omi rẹ̀. Ọ̀n sì dá a lóhùn nípá sísun tiwọn. Bí a ti n lé díẹ̀ nínú àwọn ọ̀kọ̀ tí n jóná wò sùn mó etí ibùdó, ọ̀pọ̀ ilé inú ilú nàà mú iná, a sì pa ilé-ikawé Àléksándíríà olókíkí run, èyí tí ó ní iwọn díẹ̀ sí ẹ̀gbẹ̀rún mērinlá [400,000] iwé nínú rẹ̀.”

“Nígbà tí ogun nàà n túbò di èyí tí ó lewu sí i, Késàri ránṣé sí gbogbo àwọn orilẹ̀-èdè aláduúgbò fún ìrànlowó. Ọ̀gágun ojú omi òlá kan wá láti Asia Minor láti ṣẹ̀rànwo fún un. Mithridates gbéra lọ sí Ejibiti pẹ̀lú ọmọ-ogun tí a kójo ní Sírià àti Kilikíà. Antipateri ọmọ Idumea darapọ̀ mó ọ̀n pẹ̀lú ẹ̀gbẹ̀rún mēta àwọn Júù. Àwọn Júù, tí wọn n sọ àwọn ọ̀nà àbáwole sí Ejibiti, jẹ́ kí ọmọ-ogun nàà kojá lọ láìsí idènà kankan. Láìsí ifowósowópọ̀ yìí láti ọ̀dọ̀ wọn, gbogbo ètò nàà ibá ti bajẹ̀ pátápátá. Idéwólé ọmọ-ogun yìí ló pinnu ìjàkadì nàà. A jagun ìpínlẹ̀pínlẹ̀ kan ní etí Odò Nile, èyí tí ó yorí sí iṣẹ̀gun pípé fún Késàri. Ptolemy, nígbà tí ó n gbiyànjú láti sá, rì sínú odò nàà. Alexandria àti gbogbo Ejibiti sì teríba fún ẹ̀ni tí ó ṣẹ̀gun nàà. Ní bá yíi, Rómù ti wọ̀ inú, ó sì ti gba gbogbo ìjọba àkọ̀kọ̀ ti Alexander wólé.”

“Nípa ‘àwọn olóótító’ inú ọ̀rọ̀ náà ni a kò gbọ̀dọ̀ ọ̀yẹ̀mẹ̀jì pé a ń tọ̀ka sí àwọn Júù, tí wọn pèsè ìrànlowó tí a ti mẹnuba tẹ̀lẹ̀ fún un. Láísí èyí, ìbá ti kùnà; pẹ̀lú rẹ̀, ó ẹ̀gun Ejobiti ní pátápátá sí abẹ̀ agbára rẹ̀, ní ọ̀dún 47 Sájú Kristi.”

“Ọ̀mọ̀bínrín àwọn obínrín, tí yòò bà á jẹ́.’ Ifẹ́kúfẹ́ tí Kesari ní sí Kiliopatira, ẹ̀ni tí ó bí ọ̀mọ̀kúnrín kan fún un, ni akòwé-ìtàn náà sọ pé ó jẹ́ idí kan soṣo tí ó fi gbé ipolongo ogun tí ó lewu tó bèẹ̀ gégé bí ogun Ejobiti kalẹ̀. Èyí mú un dúró ní Ejobiti pé ju bí ọ̀ràn rẹ̀ ẹ̀ béèrè lọ, bí ó ti ń lo gbogbo ọ̀ru ní àjẹyó àti imímu pẹ̀lú ayaba aláiwà-bí-ọ̀lómọ̀ náà. ‘Sùgbón,’ ni wòlìi náà wí, ‘kò ní dúró ní ẹ̀gbé rẹ̀, bèẹ̀ ni kò ní ẹ̀ se ti i.’ Lẹ́yìn náà Kiliopatira dara pọ̀ mọ̀ Antoni, ọ̀tá Augusto Kesari, ó sì fi gbogbo agbára rẹ̀ ọ̀sẹ̀ lòdì sí Romu.”

“ESE 18. Lẹ́yìn èyí yòò yí ojú rẹ̀ sí àwọn erékùsù, yòò sì gbà ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀; sùgbón ọ̀mọ̀-aládé kan nítorí ara rẹ̀ yòò mú kí ẹ̀gàn tí ó fi hàn dúró; láísí ẹ̀gàn tirẹ̀, yòò mú kí ó padà sórí rẹ̀.”

“Ogun pẹ̀lú Farnakesi, ọ̀ba Bosforusi ti Kimeria, nígbèyìn-gbèyìn fà á kúrò ní Ejobiti. ‘Nígbà tí ó dé ibi tí ọ̀tá wà,’ ni Prideaux sọ, ‘ó sì, láí fún ara rẹ̀ tàbí wọn ní isinmi kankan, kojú wọn lójijì, ó sì ẹ̀gun wọn pátápátá; iròyìn èyí ni ó kọ̀ sí ọ̀rẹ̀ rẹ̀ kan nínú ọ̀rọ̀ mẹ̀ta wònyí pé: Veni, vidi, vici; Mo wá, mo rí, mo ẹ̀gun.’ Apá ikẹ̀yìn ẹ̀sẹ̀ yíi ní diẹ̀ nínú àimọ̀ kedere, iyàtò sì wà ní ti èrò nípa bí a ẹ̀ se yẹ̀ kí a lò ó. Àwọn kan ń lò ó sí àkòkò tó sájú nínú ìgbésí-ayé Kesari, wọn sì rò pé wọn rí imúṣẹ̀ rẹ̀ nínú ìjà rẹ̀ pẹ̀lú Pompei. Sùgbón àwọn isẹ̀lẹ̀ tí ó sájú àti àwọn tí ó tẹ̀ lé e, tí a ti sàláyé kedere nínú àṣòtẹ̀lẹ̀ náà, ń fi ipa mú wa láti wá imúṣẹ̀ apá yíi ti àṣòtẹ̀lẹ̀ náà láàrín isẹ̀gun lóri Farnakesi, àti ikú Kesari ní Romu, gégé bí a ti fi hàn nínú ẹ̀sẹ̀ tó tẹ̀ lé e. Itàn àkòkò yíi tí ó kúnreṣẹ̀ síi lè mú àwọn isẹ̀lẹ̀ kan wá sí imọ̀lẹ̀, tí yòò mú kí lílo ẹ̀sẹ̀ yíi má ẹ̀ ní idààmú kankan.”

“Eṣẹ̀ 19. Nígbà náà ni yòò yí ojú rẹ̀ sí ihà odi ilẹ̀ tirẹ̀: sùgbón yòò koṣẹ̀, yòò sì ṣubú, a kì yòò sì tún rí i mọ̀.”

“Lẹ́yìn isẹ̀gun yíi, Késari ẹ̀gun àwọn iyókù ẹ̀gbé Pómpey tí ó ẹ̀ kù, iye Cato àti Scipio ní Áfiríkà, àti Labienus àti Varus ní Spèin. Nígbà tí ó padà sí Róòmù, ‘odi ilẹ̀ tirẹ̀,’ wọn fi í jẹ̀ aláṣẹ̀-àgbà aláinípèkun; wọn sì fún un ní irú àwọn agbára àti ọ̀lá miiṣàran tí ó mú un di alákoóso aláṣẹ̀ pípé lóri gbogbo ìjọba náà ní tòótó. Sùgbón wòlìi náà ti sọ pé yòò koṣẹ̀, yòò sì ṣubú. Èdè náà fi hàn pé isubú rẹ̀ yòò jẹ́ ọ̀jijì, tí a kò sì retí i, bí ẹ̀ni tí ó koṣẹ̀ láiròtẹ̀lẹ̀ nígbà ìrìn rẹ̀. Bèẹ̀ ni ọ̀kúnrín yíi, ẹ̀ni tí ó jagun tí ó sì ẹ̀gun ogun ẹ̀gbèrún mārùn-ún, tí ó gba ilú ẹ̀gbèrún kan, tí ó sì pa ẹ̀gbèrún mēwáá lènikẹ̀ta àti ọ̀górùn-ún mēsàn-án-dín-lọ̀górìn èniyàn, ṣubú, kí í ẹ̀ láàárín ariwo ogun àti wákátí ìjà, bí kò ẹ̀ nígbà tí ó rò pé ọ̀nà rẹ̀ dára, tí a sì fi àwọn ọ̀dòdó tẹ̀ e ká, àti nígbà tí a gbà pé ewu jìnnà réré; nítorí pé, nígbà tí ó jókòó sínú ilẹ̀ ìgbimọ̀ aṣòfin lóri itẹ̀ wúrà rẹ̀, láti gba lówó ẹ̀gbé náà oyè ọ̀ba, abẹ̀ itanilẹ̀kùn lù ú sí ọ̀kàn lójijì. Cassius, Brutus, àti àwọn apàniyàn miiṣàran fò wọ̀ ó lóri, ó sì ṣubú, nígbà tí a fi ọ̀gbé mètálélógún gun un. Báyi ni ó ẹ̀ koṣẹ̀ lójijì, tí ó sì ṣubú, a kò sì tún rí i mọ̀, ní ọ̀dún 44 sájú ibi Kristi.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–264.

Ìmúṣẹ̀ itàn ti Róòmù keferi (ọ̀ba àríwá), nígbà tí a fi í múlẹ̀ lóri itẹ̀, jẹ́ itàn kan tí ó sàpeṣẹ̀ sájú itàn ìgbéga Róòmù ọ̀de-òní sórí itẹ̀ nípasẹ̀ isọkan mẹ̀ta náà tí yòò ẹ̀lẹ̀ nígbà ọ̀fin Ojó-Àikú tí ń bọ̀ láipé. Itàn náà pẹ̀lú ni a tún sàpeṣẹ̀ rẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ ọ̀gbòn títi dé mērindínlógóji, tí ó fi hàn ìgbà tí a kòkó gbé ipò pòpọ̀ kalẹ̀ lóri itẹ̀ ní ọ̀dún 538. Eṣẹ̀ mērindínlógún títi dé mọ̀kàndínlógún, àti ẹ̀sẹ̀

mọkàndínlógójì títí dé m̀erindínlógójì, méjèèjì ǹ ̀sojú idide àti iṣubù ikeyin ti àgbèrè Tírè. Itàn náà ni a tún ṣàfihàn nínú ̀esè m̀arùn-ún títí dé m̀esàn-án, nígbà tí a fi ̀oba àríwá àkókò m̀úlè lèyìn tí ó ṣégun agbègbè ilè m̀eta. Lèyìn náà, ó wọ inú àdéhùn p̀elú ̀oba gúúsù, ṣùgbón ó ya àdéhùn náà, àti ní idáhùn sí i, ̀oba gúúsù fi ogbè ikú lu ú, ̀oba àríwá sì kú ní igbèkùn ilè Ejibiti.

Àwọn ̀esè karùn-ún sí ̀esè k̀esàn-án, àwọn ̀esè k̀erindínlógún sí ̀esè k̀okàndínlógún, àti àwọn ̀esè ogbón sí ̀esè m̀erindínlógbón p̀esè ilà àsoṭelè m̀eta tí a mú ṣe ní àwọn ̀esè ogójì sí ̀esè m̀arundínláàádòta. Nígbà tí Sister White tọka sí i pé “òpò nínú itàn tí a ti mú ṣe nínú àsoṭelè yìí ni a ó tún ṣe,” ní tòótó ó túmò sí pé gbogbo orí náà jé àpèjúwe àwọn ̀esè ogójì sí ̀esè m̀arundínláàádòta. Àwọn ̀esè ogún sí ̀esè méjilélógún ṣe idánimò ibí àti ikú Kristi, bá yí ni wón ṣe ǹ sojú fún àkókò òpin ní 1798 àti 1989 nípa ibí Rẹ, lèyìn náà ikú Rẹ lórí àgbélébùú sì sojú fún October 22, 1844, àti òfin ojò Àìkú.

Èsè k̀etálélógún ǹ tọka sí àdéhùn tí ó wà láàárín àwọn Júù àti Róòmù, ní àkókò itàn iṣòtè Maccabean. “Àdéhùn” náà nínú itàn yèn ni a ṣàfihàn rẹ nípasè àwọn ̀odún 161 BC àti 158 BC. Itàn Maccabean sojú fún ilà inú kan tí ó rí ibèrè rẹ nínú “àdéhùn” kan láàárín Róòmù àti àwọn Júù Maccabean tí àwọn Júù fúnra wón bèrè, tí ó sì parí ní ikeyin p̀elú bí àwọn Júù ṣe kéde pé wón kò ní ̀oba m̀íràn bí kò ṣe Késàri. Dájúdájú, ̀esè k̀etálélógún t̀elè ̀esè k̀okànlélógún àti kejilélógún, ̀esè k̀okànlélógún sì ǹ tọka sí ibí Kristi, èyí tí í ṣe àkókò iparí ní ti àsoṭelè, ̀esè kejilélógún sì ǹ tọka sí àgbélébùú, èyí tí ó sojú fún òfin Ojò Àìkú.

Lórí àgbélébùú ni àwọn Júù fi Kesari (Róòmù) hàn gégé bí ̀oba wón, “àdéhùn” tí ̀esè k̀etálélógún sì m̀enu kàn jé itọkasí sí ibèrè iyan àwọn Júù láti sin Róòmù, ní pátó ní ibi iparí ikéde àwọn Júù pé wón jé olódótó sí Róòmù. Iparí àwọn Júù, gégé bí a ti ṣàfihàn rẹ lórí àgbélébùú, ni ibèrè iṣòkan àwọn Júù p̀elú Róòmù t̀elè.

Èsè k̀erindínlógún sí ogbón ṣàpèjúwe ̀odún ̀òdúnrún m̀eta àti ogóta tí Róòmù aláìgbàgbó fi jọba lórí gbogbo rẹ láti Ijà Actium ní ̀odún 31 ṣáájú Kristi, títí dé igbà tí a yí olú-ilú kúrò ní Róòmù sí Constantinople ní ̀odún 330. Àkókò ̀odún ̀òdúnrún m̀eta àti ogóta náà jé àpèrè ̀odún egberún kan, igba [200], àti ogóta tí Róòmù papal fi jọba lórí gbogbo rẹ, àti pé p̀elú wón ni wón ǹ sojú àkókò láti ̀esè k̀okànlélógójì, àti iṣòkan m̀eta tí ó ṣelè ní òfin Ojò-Àìkú tí ǹ bọ láipé, títí dé iparí ànfàani idánwò.

Gbogbo àwọn ilà àsoṭelè itàn inú orí k̀okànlá wà ní ibámu p̀elú àwọn ̀esè m̀efà ikeyin ti Dánièlì orí k̀okànlá, ṣùgbón itàn àsoṭelè láti àkókò òpin ní ̀odún 1989, tí a sojú rẹ nínú ̀esè ogójì títí dé òfin Ojò-Àìkú nínú ̀esè k̀okànlélógójì, ni “apá yèn ti àsoṭelè Dánièlì tí ó jẹmò àwọn ojò ikeyin.” Itàn tí a fi sí òfo nínú ̀esè ogójì ni Ifihàn Jèsù Kristi, èyí tí a tú sílè nígbà tí àkókò bá súnmò, díè kí àkókò idánwò tó parí.

A ó t̀esiwájú nínú ̀ekọ yìí nínú àpilẹkọ tí ó kàn.

“A ní àwọn òfin Olórùn àti ̀erì Jèsù Kristi, èyí tí í ṣe ̀emí àsoṭelè. Àwọn iyebiye okúta alárinrin tí kò lègbé ni a lè rí nínú ̀orò Olórùn. Àwọn tí ǹ ṣàwári ̀orò yìí gbòdò pa okàn mó ní imólára. Kò ye kí wón máa t̀elè ifékúfẹẹ àìlótító nínú jíjẹ tàbí mímu rárá.”

“Bí wọn bá ẹ̀yí, ọ̀pọ̀lọ̀ yóò dàrú; wọn kì yóò lè fara da ìnira iwádíí jíjínlẹ̀ láti rí ìtumò àwọn ǹnkan wònyí tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú àwọn iṣẹ̀lẹ̀ iparí ìtàn ayé yíi.

“Nígbà tí a bá lóye àwọn iwé Dániẹ̀lì àti Ìfihàn dáadàa jù, àwọn onígbàgbọ̀ yóò ní irírí ẹ̀sìn tí ó yàtò pátápátá. A ó fi irú iwòye bẹ̀ẹ̀ fún wọn nípa àwọn ẹ̀nu-bòòlù ọ̀run tí a sílẹ̀, tí yóò mú kí ọ̀kàn àti èrò-inú wọn ní ìtẹ̀sí pẹ̀lú iwà tí gbogbo èniyàn gbòdò dàgbàsókè nínú rẹ̀, kí wọn lè mọ̀ ibùkún ayọ̀ náà tí yóò jẹ̀ èrè fún àwọn ẹ̀ni mímọ̀ ní ọ̀kàn.”

“Olúwa yóò bùkún gbogbo àwọn tí yóò fi irẹ̀lẹ̀ àti iwà tútù wá láti lóye ẹ̀yí tí a ti sípayá nínú Ìfihàn. Iwé yíi ní ohun púpọ̀ tó kún fún àìkú àti tó kún fún ògo, débi pé gbogbo àwọn tí wọn bá kà á tí wọn sì fi tokàntọ̀kàn wádíí rẹ̀ yóò gba ibùkún tí a ẹ̀ fún àwọn ‘tí n gbọ̀ ọ̀rọ̀ àsoṣelẹ̀ yíi, tí wọn sì pa àwọn ǹnkan tí a kọ̀ sínú rẹ̀ mọ̀.’”

“Ohun kan ni a ó dájúdájú lóye nínú ikẹ̀kọ̀ Ìfihàn—pé ibáṣepọ̀ láàárín Ọ̀lọ̀run àti àwọn èniyàn Rẹ̀ sún mọ̀ra, ó sì dájú.”

“A rí isopọ̀ àgbàyanu kan láàárín àgbáyé ọ̀run àti ayé yíi. Àwọn ǹnkan tí a sípayá fún Dániẹ̀lì ni a tún fi àfihàn tí a ẹ̀ fún Jòhánù lórí Erékùṣù Pátímọ̀ kún un lẹ̀yìn náà. Ó yẹ kí a fara balẹ̀ kẹ̀kọ̀ àwọn iwé méjèjì wònyí. Lẹ̀mejì ni Dániẹ̀lì béèrè pé, Yóò pé tó mélóò kan títí di ọ̀pin àkókò?”

“Mo sì gbọ̀, ṣùgbón mi ò yé e: nígbà náà ni mo wí pé, Olúwa mi, kí ni yóò jẹ̀ ọ̀pin àwọn ǹnkan wònyí? Ó sì wí pé, Maa lọ ní ọ̀nà rẹ̀, Dániẹ̀lì: nítorí a ti pa àwọn ọ̀rọ̀ náà mọ̀, a sì ti fi èdìdì di wònyí títí di àkókò ọ̀pin. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ni a ó wẹ̀ mọ̀, a ó sì sọ̀ wònyí di funfun, a ó sì dán wònyí wò; ṣùgbón àwọn èniyàn búburú yóò maa hùwà búburú: kò sì sí ẹ̀ni kankan nínú àwọn èniyàn búburú tí yóò yé e; ṣùgbón àwọn ọ̀lọ̀gbón yóò yé e. Àti láti àkókò tí a ó ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ kúrò, tí a ó sì gbé ohun iríra tí n mú idahoro kalẹ̀, ojọ̀ egbèrún kan, ọ̀górùn-ún méjì, àti àádórùn-ún ni yóò wà. Alábùkún ni ẹ̀ni tí n dúró tì, tí ó sì dé ojọ̀ egbèrún kan, ọ̀górùn-ún mọ̀ta, àti márùndínlọ̀gbón. Ṣùgbón iwọ̀, maa lọ ní ọ̀nà rẹ̀ títí ọ̀pin yóò fi dé: nítorí iwọ̀ yóò sinmi, iwọ̀ yóò sì dúró ní ipò tirẹ̀ ní ipò àwọn ojọ̀.”

“Àwọn ni Kìniún ẹ̀yà Júdá ni ó sí èdìdì iwé náà, ó sì fi ifihàn ohun tí yóò ṣẹ̀lẹ̀ ní àwọn ojọ̀ ikeyin wònyí fún Jòhánù.

“Dániẹ̀lì dúró ní ipò tirẹ̀ láti ru ẹ̀rì rẹ̀, ẹ̀yí tí a fi èdìdì di títí di àkókò ikeyin, nígbà tí a ó ti kéde iránsẹ̀ àngẹ̀lì àkókò fún ayé wa. Àwọn ọ̀ràn wònyí ẹ̀ pàtàkì pátápátá ní àwọn ojọ̀ ikeyin wònyí; ṣùgbón nígbà tí ‘ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ yóò di mímọ̀, a ó sì sọ̀ wònyí di funfun, a ó sì dán wònyí wò,’ ‘ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ yóò maa hùwà búburú: kò sì sí ẹ̀ni kan nínú àwọn ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ tí yóò lóye.’ Bẹ̀ẹ̀ ni ẹ̀yí ẹ̀ jẹ̀ ọ̀títító! Ẹ̀ṣẹ̀ ni irékojá ọ̀fin Ọ̀lọ̀run; àwọn tí kì yóò gba ìmọ̀lẹ̀ ní ti ọ̀fin Ọ̀lọ̀run kò ní lóye ikéde àwọn iránsẹ̀ àngẹ̀lì àkókò, kejì, àti kẹta. A sí iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀ nínú ifihàn tí a fi fún Jòhánù, ó sì mú wa lọ síwájú dé àwọn iṣẹ̀lẹ̀ ikeyin nínú ìtàn ayé yíi.

“Sé àwọn arákùnrin wa yóò rántí pé àwa n gbé láàrín àwọn ewu àwọn ojọ̀ ikeyin bí? Ẹ ka Ìfihàn ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú Dániẹ̀lì. Ẹ kọ̀ àwọn ǹnkan wònyí.” Àwọn Èrì sí Àwọn Ọ̀jìṣẹ̀ Ìhìn Rere, 114, 115.